

are belas-
kende en

ntvaardige
an het feit
rend aan-
ebben en
verzor-
een ande-
omdat we
van kleine
ijk vinden.
weduwen
een soort
als tegen-
ongeveer
ntvangen,
ringstaak
rgenomen

De uitke-
n zelf kie-
afhankelijk-
geheel of
geheel of
verdeling;

net als in
en worden
omen kan
e rol van
gsfase bij
uitkering
keerd aan
en om de
o zich te
dan vanaf
ng van de
kan ge-
toeslagen
alleenver-

onomie, Jo-

ptember 1985

ONDERZOEK

M/V, wie doet wat?

G. N. C. SUIJ

Herverdeling van betaalde arbeid... jawel, maar hoe zit dat dan met de herverdeling van onbetaalde arbeid? De Stichting Ideële Reclame (SIRE) lanceerde een campagne om deze kwestie bespreekbaar te maken. Gemma Suij onderzocht in het kader van het doktoraal vak Huishoudkunde hoe mensen denken en doen in deze.

Achtergronden

"Over de verdeling van arbeid buitenshuis zijn we 't wel eens. Man en vrouw hebben dezelfde rechten. Want ze hebben recht op gelijke kansen. Da's trouwens bij de wet geregeld. Maar hoe zit 't thuis? Huishouden is immers ook arbeid. En dus is 't logisch om ook dat werk eerlijk te verdelen. Samen Uit, Samen Thuis."

Waarschijnlijk komt bovenstaande tekst menig lezer bekend voor. Het afgelopen jaar is ze talloze malen geplaatst in de meest uiteenlopende dagbladen, opinie- en familiebladen en andere tijdschriften en wel in het kader van een door de Stichting Ideële Reclame gelanceerde reclamecampagne. Huishoudelijke arbeid en de verdeling daarvan krijgt in steeds bredere kringen aandacht en is niet langer een "hot item" voor huishoudkundigen alleen. Vanwaar deze groeiende belangstelling voor huishoudelijke arbeid? Welke gedachte steekt hier achter?

Trends

De arbeidsverdeling in onze samenleving is nog steeds sterk sekse bepaald; het traditionele patroon waarbij de man de kost verdient en de vrouw de huishouding doet komt nog veelvuldig voor. De vanzelfsprekendheid van deze verdeling ligt in de genoten opvoeding en scholing van velen, die gericht is geweest op de later te vervullen rol. Dit traditionele patroon gaat echter meer en meer vervagen. Door het gebrek aan arbeidsplaatsen komen meer mannen thuis te zitten. Tegelijkertijd bieden steeds meer vrouwen zich aan op de arbeidsmarkt; de deelname van vrouwen op de

arbeidsmarkt neemt toe. Hogere arbeidsaspiraties ten gevolge van een hogere opleiding, afname van het kindertal, gebrek aan ont-plooiingsmogelijkheden en sociale contacten binnen de huisvrouwrol, en economische motieven, liggen ten grondslag aan de wens van veel vrouwen betaalde arbeid buitenshuis te verrichten.

Werk buitenshuis

Recht op betaalde arbeid is een noodzakelijke voorwaarde voor de emancipatie van de vrouw. De invloed van de emancipatiebeweging heeft dan ook geleid tot wettelijke maatregelen om de ongelijkheid tussen mannen en vrouwen op de arbeidsmarkt op te heffen (wet gelijk loon, wet gelijke behandeling van mannen en vrouwen in het arbeidsproces). In het licht van de emancipatiegedachte maakt het tekort aan arbeidsplaatsen een andere verdeling van de betaalde arbeid over diegenen die werk wensen, noodzakelijk. Langere leerplicht, vervroegde pensionering, een kortere werkweek of werkdag zijn momenteel veel besproken alternatieven om de betaalde arbeid anders te verdelen.

Een andere verdeling van betaalde arbeid over individuen impliceert echter ook een verandering van de verdeling van huishoudelijke arbeid. Het buitenshuis werken van vrouwen maakt het verrichten van huishoudelijke taken, die traditioneel onder de verantwoordelijkheid van de vrouw vallen, niet minder noodzakelijk.

Werk binnenshuis

Vermaatschappelijking van huishoudelijk werk, het overhevelen van huishoudelijke arbeid naar de collectieve en marktsector, is lang niet altijd mogelijk en/of wenselijk. Het meest logische is om, indien de rol van de vrouw binnen het huishouden verandert (of wanneer dit wenselijk is), die van de partner eveneens aan te passen, hetgeen erop neerkomt dat de man (meer) huishoudelijke taken overneemt. Het anders verdelen van de verantwoordelijkheden over de partners, voor zover het verwerven van het gezinsinkomen als voor de huishoudelijke taken, scheidt echter

Over de verdeling van arbeid buitenshuis zijn we 't wel eens. Man en vrouw hebben dezelfde rechten. Want ze hebben recht op gelijke kansen. Da's trouwens bij de wet geregeld. Maar hoe zit 't thuis? Huishouden is immers ook arbeid. En dus is 't logisch om ook dat werk eerlijk te verdelen.

SAMEN UIT, SAMEN THUIS.

Publikatie aangeboden door dit blad in samenwerking met de Stichting Ideeële Reclame **SIRE**

vaak problemen. De positie van de vrouw in het arbeidsaanbod ten opzichte van die van de man is vaak zodanig dat een (gedeeltelijke) verwisseling van rollen financieel onaantrekkelijk is, maar belangrijker is de mentaliteit ten aanzien van huishoudelijke arbeid. Huishoudelijk werk wordt nog vaak gezien als een vanzelfsprekende bezigheid voor vrouwen. En vrouwen worden dus ook verantwoordelijk geacht voor de huishouding. Vaak betekent het buitenshuis werken van de vrouw een extra belasting, omdat de verantwoordelijkheid voor het huishouden blijft. Niet voor niets prefereren ze part-time-banen en zijn voorzieningen zoals betere kinderopvangmogelijkheden, aangepaste school- en winkeltijden, en verlof bij ziekte van kinderen gewenst.

Huisman/vrouw

Weinig mannen overwegen betaalde arbeid op te geven om een voldoende bijdrage in het huishouden te kunnen leveren. Een man in een vrouwenrol is blijkbaar nog een stuk moeilijker voorstelbaar dan andersom, hetgeen niet in de laatste plaats met de lage status van huishoudelijke arbeid te maken zal hebben. Eerst wanneer huishoudelijke arbeid als maatschappelijk nuttige en noodzakelijke arbeid, die evengoed door mannen als vrouwen kan worden verricht, wordt gezien, zal een herverdeling van huishoudelijke arbeid mogelijk zijn. Dan wordt een van de belemmeringen voor vrouwen om te participeren op de arbeidsmarkt weggenomen en komt ook een eerlijker verdeling van de betaalde arbeid in zicht. Een herverdeling van betaalde arbeid is alleen mogelijk als ze samengaat met een herverdeling van onbetaalde arbeid.

De SIRE heeft deze herverdelingsproblematiek middels een niet-kommerciële reclameboodschap onder de aandacht van mannen en

vrouwen gebracht, met als streven dat men eens stil zou staan bij de taakverdeling binnen het huishouden en de vraag of deze wel zo vanzelfsprekend is.

De uiteindelijke bedoeling is geweest de taakverdeling in het huishouden beter bespreekbaar te maken tussen man en vrouw.

Enquête

In dit artikel worden de belangrijkste resultaten gegeven van een onderzoek naar de verdeling van huishoudelijke arbeid dat middels een mondelinge enquête medio 1984 is uitgevoerd, waarbij de SIRE-advertentie als "binnenkomer" gebruikt is.

Aan ruim 400 personen verspreid over Nederland, die samen met een partner (en evt. kinderen) een huishouden vormen, zijn vragen gesteld over o.a. hun tijdsbesteding aan betaalde en onbetaalde arbeid, emancipatie, attitude ten aanzien van huishoudelijke arbeid en hun waardering voor de M/V-kampagne.

Het spaarzaam voorkomen van kwantitatief onderzoek naar huishoudelijke arbeid is de reden geweest voor deze opzet. Ten tijde van het onderzoek, medio '84, waren slechts gegevens over de tijdsbesteding aan huishoudelijke arbeid bekend van het Tijdsbestedingsonderzoek, uitgevoerd in 1980 door Intomart B.V. In oktober '84 is een door Philips gesponsord onderzoek naar de tijdsbesteding van de Nederlandse huishouding verricht door marktonderzoekbureau Aselect. In tegenstelling tot bovengenoemde onderzoeken zijn in het hier beschreven onderzoek "M/V, wie doet wat?" gegevens verzameld over de tijdsbesteding van beide partners; per huishouden is of de man of de vrouw geënquêteerd en hij of zij verstrekte gegevens over hun eigen tijdsbesteding en over die van hun partner.

In het hiernavolgende worden eerst de variabelen arbeid buitenshuis, emancipatiegezindheid en attitude ten aanzien van huishoudelijke arbeid besproken. Daarna komen de resultaten over de tijdsbesteding, de verdeling van huishoudelijke arbeid aan de orde en de invloed van bovengenoemde variabelen hierop.

Arbeid buitenshuis

In de steekproef had 70% van de mannen en 40% van de vrouwen een betaalde baan. In bijna de helft van de huishoudens had alleen de man een baan buitenshuis, in ruim 30% van de huishoudens hadden beide partners een baan en in de resterende gevallen geen van beide of alleen de vrouw. Bovendien werken vrouwen veel vaker part-time dan mannen; buitenshuis werkende vrouwen werken gemiddeld 23,9 uur per week, tegen mannen 42,1 uur per week.

Het aantal uren dat de ene partner buitenshuis werkt is onafhankelijk van het aantal uren dat de andere partner buitenshuis werkt.

Noch bij mannen, noch bij vrouwen is het aantal uur dat men buitenshuis werkt afhankelijk van het aantal uur dat zijn of haar partner buitenshuis werkt. De leeftijd van het jongste kind is wel duidelijk van invloed; hoe jonger, des te minder uur de vrouw buitenshuis werkt. Bij mannen speelt dit geen beïnvloedende rol. Ook is gevraagd naar de motivatie om buitenshuis te werken. Dan blijkt dat voor het merendeel van de mannen "economische motieven" de belangrijkste zijn, terwijl vrouwen relatief veel vaker dan mannen opgeven, dat ze buitenshuis werken om "zichzelf te kunnen ontplooiën" of om "eruit te zijn". Ook niet-buitenshuis werkende vrouwen, die zeiden wél buitenshuis te willen werken (50%), gaven vaak als reden hiervoor „eruit te willen zijn". Vrouwen, die geen werk buitenshuis wensen, geven vaak als reden dat het huishouden teveel tijd in beslag neemt. Frappant is dat slechts 13% van de vrouwen die (mischien) een baan wenst, ingeschreven is als werkzoekende, tegen 65% van de mannen.

Verder doen meer vrouwen dan mannen vrijwilligerswerk, maar mannen besteden er gemiddeld meer tijd aan (7,9 uur/week tegen vrouwen 4,5 uur/week).

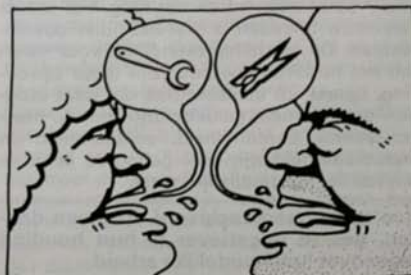
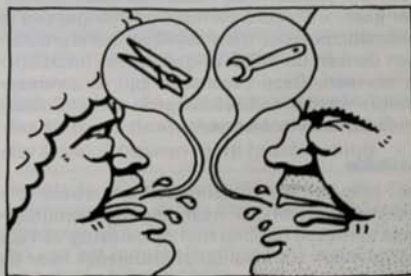
Emancipatiegezindheid

Emancipatiegezindheid is de mate waarin iemand geëmancipeerd denkt. Iemand denkt geëmancipeerd als men onvrede heeft met de bestaande rolverdeling en positieverschillen tussen man en vrouw, en vóór verandering is in de richting van meer gelijkwaardigheid tus-

sen man en vrouw. Iemand die niet geëmancipeerd denkt, denkt dus volgens het traditionele patroon, waarin de man de rol van kostwinner en de vrouw de rol van huisvrouw en moeder "speelt".

In het onderzoek "M/V, wie doet wat?" is getracht emancipatiegezindheid te meten aan de hand van een aantal items waarmee men het al dan niet eens kon zijn. Op een 5-puntschaal kon men scores van "helemaal mee eens" tot "helemaal mee oneens" invullen. In totaal zijn 11 items voorgelegd en de scores hiervan vormen de bouwstenen voor een nieuw te konstrueren variabele "emancipatiegezindheid". Op enkele items scoorden mannen significant anders dan vrouwen. Enkele voorbeelden; met "een vrouw is meer geschikt voor het opvoeden en verzorgen van kinderen dan een man" zijn vrouwen het vaker oneens dan mannen. Hetzelfde geldt voor de stelling "een jongen kan vrijer opgevoed worden dan een meisje". Deze items worden ook door het Sociaal en Cultureel Planbureau meegenomen in hun onderzoeken naar emancipatiegezindheid⁶. Nog vrij veel mannen waren het eens met "het is raar wanneer de man de huishouding doet en de vrouw buitenshuis werkt"; vrouwen zijn minder geneigd dit raar te vinden.

"Het is raar wanneer de man de huishouding doet en de vrouw buitenshuis werkt", scoorde vrij hoog bij mannen.



Met "de vrouw zou niet financieel afhankelijk van de man moeten zijn" kan ruim 60% van de respondenten het eens zijn en met "zowel mannen als vrouwen hebben recht op betaalde arbeid" ruim 80%. Bij deze laatste 2 items is geen verschil van mening gekonstateerd tussen de "gemiddelde" man en de "gemiddelde" vrouw, maar wel tussen buitenshuis en niet-buitenshuis werkende vrouwen; buitenshuis werkende vrouwen zijn het hier duidelijk vaker/meer mee eens. Ongeveer 10% van alle respondenten vindt mannen niet geschikt voor huishoudelijk werk.

Gekoncludeerd kon worden dat vrouwen over het algemeen meer geëmancipeerd denken dan mannen en buitenshuis werkende vrouwen skoren weer veel hoger op de emancipatieschaal dan de niet-buitenshuis werkende vrouwen. Koplopers zijn de buitenshuis werkende vrouwen, die een buitenshuis werkende partner hebben.

Verondersteld is dat emancipatiegezindheid ook af zou kunnen hangen van het opleidingsniveau van man en vrouw, leeftijd, kerkelijke gezindte, urbanisatiegraad van de woonplaats en het aantal kinderen dat iemand (thuis) heeft. Via regressie-analyse blijkt dat de emancipatiegezindheid van vrouwen voornamelijk afhankelijk is van hun opleidingsniveau; hoe hoger, des te geëmancipeerder ze denken. Bovendien denken mannen van hoog opgeleide vrouwen duidelijk meer geëmancipeerd dan mannen van laag-opgeleide vrouwen. Verder blijkt dat o.a. leeftijd en kerkelijke gezindte bepalend zijn voor het meer of minder geëmancipeerd denken; hoe jonger des te geëmancipeerder men denkt en gereformeerden denken duidelijk volgens meer traditionele normen. Deze resultaten zijn in overeenstemming met de bevindingen van het Sociaal en Cultureel Planbureau⁶.

Attitude

De hoeveelheid huishoudelijke arbeid die iemand verricht zal naar alle waarschijnlijkheid te maken hebben met de beleving van die bezigheden. Uit kwalitatief onderzoek naar de attitude ten aanzien van huishoudelijke arbeid^{2,4} komt naar voren dat lang niet iedere huisvrouw tevreden is met het huisvrouwenbestaan. De vanzelfsprekendheid voor velen van het huisvrouw worden/zijn (door opvoeding, opleiding) betekent niet dat deze vrouwen ook allemaal gelukkig zijn met de huisvrouwenrol. Eentonigheid, eenzaamheid en ondankbaarheid zijn veel gehoorde kenmerken van het huishoudelijke werk.

Hoe meer geëmancipeerd vrouwen denken, des te negatiever is hun houding tegenover huishoudelijke arbeid.

In het onderzoek "M/V, wie doet wat" is geprobeerd een meer of minder positieve of negatieve houding tegenover huishoudelijke arbeid te achterhalen en is net als bij het meten van de emancipatiegezindheid gebruik gemaakt van een aantal stellingen waarmee de respondent het meer of minder eens of oneens kon zijn. Wat blijkt nu? De helft van de respondenten vindt dat huishoudelijk werk eenzaamheid veroorzaakt, dat het geestdodend is en dat het te eenvoudig is: je kunt méér. Vrouwen vinden huishoudelijk werk wel leuker dan mannen, maar veel vrouwen vinden het ook ondankbaar werk! Dan is er een heel duidelijk verschil tussen buitenshuis werkende en niet-buitenshuis werkende vrouwen; de eersten zijn veel negatiever over huishoudelijke arbeid. Geëmancipeerd denken van vrouwen gaat dan ook gepaard met een negatieve houding inzake huishoudelijke arbeid. Opwaardering van huishoudelijke arbeid is daarom, zeker als de emancipatiegedachte meer ingang vindt, een noodzaak.

Tijd voor huishoudelijke arbeid

De hoeveelheid en aard van de arbeid die iemand verricht is sterk sekses bepaald; in 1980 verrichtten vrouwen nog driekwart van de onbetaalde en nog geen kwart van de betaalde arbeid. Interessant is om per seks te kijken waar de hoeveelheid huishoudelijke arbeid die men verricht van afhangt. Omdat in het onderzoek "M/V, wie doet wat?" gegevens verzameld zijn van beide partners, was het mogelijk verbanden tussen de tijdsbesteding van de partners onderling te onderzoeken. Huishoudelijke arbeid is hier in drie categorieën onderscheiden, namelijk boodschappen doen, opvoeden en verzorgen van kinderen, en overige huishoudelijke activiteiten (zoals schoonmaken, afwassen, maaltijden bereiden, wassen etc.). Er is gevraagd hoeveel tijd de respondent, en diens partner, gemiddeld per week aan deze activiteiten besteedt.

Een aanzienlijk percentage vrouwen besteedt meer dan 75 uur per week aan huishoudelijke arbeid.

Vrouwen besteden gemiddeld 3,7 uur/week aan boodschappen doen, tegen mannen 2,2 uur; aan kinderen verzorgen gemiddeld 15 uur, tegen mannen 4,9 uur; en aan overige huishoudelijke activiteiten 23,0, tegen mannen 7,2 uur per week. Gemiddeld over de steekproef besteden vrouwen dus bijna 3 x zoveel tijd aan huishoudelijke arbeid dan mannen namelijk 41,7 uur, tegen mannen 14,4 uur per week.

Opvallend is het naar verhouding hoge percentage vrouwen dat meer dan 75 uur per

vat" is ge-
ieve of ne-
delijke ar-
het meten
bruik ge-
aarmee de
eens of
elft van de
elrijk werk
geestdo-
is: je kunt
k werk wel
uven vin-
n is er een
shuis wer-
vrouwen;
r huishou-
nken van
een nega-
ke arbeid.
arbeid is
gedachte

arbeid die
epaald; in
kwart van
van de be-
er sekse te
delijke ar-
Omdat in
gegevens
i, was het
sbesteding
derzoeken.
rie katego-
dschappen
i kinderen,
iten (zoals
n bereiden,
eel tijd de
iddeld per

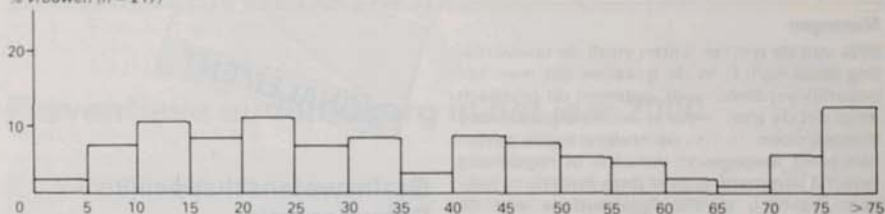
uven be-
week aan

uur/week
annen 2,2
iddeld 15
an overige
ngen man-
d over de
bija 3 x
d dan man-
en 14,4 uur

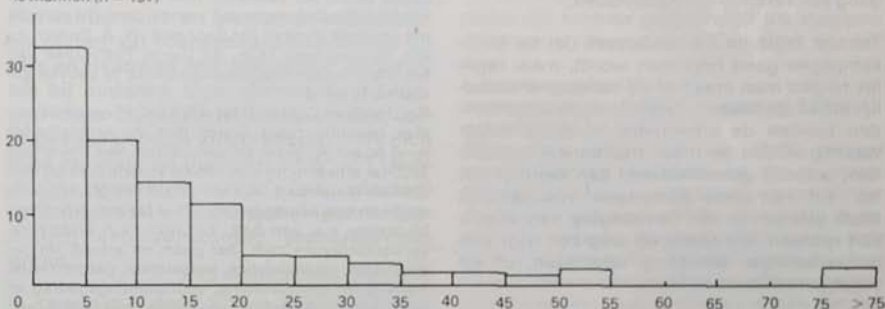
hoge per-
5 uur per

tember 1985

% vrouwen (n = 217)



% mannen (n = 197)



Figuur 1. Totaal aantal uren besteed aan huishoudelijke arbeid

week aan huishoudelijke arbeid besteedt (figuur 1). Gemiddeld wordt per week 53,1 uur door de partners samen aan het huishouden besteed. De totale werkbelasting (huishoudelijke arbeid + betaalde arbeid buitenshuis + vrijwilligerswerk) ligt voor mannen op gemiddeld 45,5 uur per week en voor vrouwen op 52,3 uur. De buitenshuis werkende vrouw met een man zonder baan buitenshuis heeft zelfs een gemiddelde totale belasting van 64,2 uur.

Waar wordt nu de hoeveelheid huishoudelijke arbeid die iemand verricht door bepaald? Verondersteld is dat ze afhankelijk zou kunnen zijn van het aantal uur dat man en vrouw buitenshuis werken en/of vrijwilligerswerk verrichten, de hoeveelheid huishoudelijk werk dat de partner verzet, het aantal kinderen (thuis), leeftijd van het jongste kind, attitude ten aanzien van huishoudelijke arbeid, emancipatiegezindheid, kerkelijke gezindte, opleidingsniveau van respondent en partner en urbanisatiegraad van de woonplaats. Regressie-analyse op de data wijst uit dat de tijd die men in huishoudelijke arbeid steekt, in eerste instantie bepaald wordt door de betaalde arbeid die men buitenshuis verricht; hoe meer men buitenshuis werkt, hoe minder men in de huishouding verricht. Dit geldt voor zowel mannen als vrouwen. Een tweede belangrijke faktor die de tijdsbesteding aan huishoudelijke arbeid in sterke mate bepaalt - en dit geldt uitsluitend voor vrouwen - is de hoeveelheid tijd

die de partner in de huishouding steekt; hoe meer tijd de man in het huishoudelijke werk steekt, hoe méér ook de vrouw in de huishouding zal doen! Frappant is dat het omgekeerde niet geldt; voor een man zijn andere factoren dan de hoeveelheid huishoudelijke arbeid door de vrouw verricht, bepalend voor de tijd die hij in de huishouding steekt. Vooral de leeftijd van het jongste kind; hoe jonger, hoe meer de man in het huishouden doet.

Hoe groter de emancipatiegezindheid, des te meer doen mannen en des te minder doen vrouwen in de huishouding

Belangrijk is ook de mate waarin de man geëmancipeerd denkt; hoe geëmancipeerder, hoe meer hij in het huishouden zal doen. Leef-tijd van het jongste kind bepaald ook bij vrouwen hun tijdsbesteding aan huishoudelijk werk, maar deze invloed is lang niet zo sterk als bij mannen. En hoe meer geëmancipeerd vrouwen denken, des te minder tijd ze in het huishouden steken. Andere factoren bleken geen significante invloed te hebben. Natuurlijk zijn nog ander verklarende factoren denkbaar, zoals bijvoorbeeld de persoonlijke normen van de huisvrouw/man (vuiltolerantie), maar de onvindbaarheid van valide meet-instrumenten hier zijn reden geweest deze niet in het onderzoek mee te nemen. De resultaten van het onderzoek geven niettemin goede indicaties.

Meningen

80% van de respondenten vindt de taakverdeling thuis eerlijk. In de gevallen dat men het oneerlijk verdeeld vindt, betekent dit praktisch altijd dat de man meer in het huishouden zou moeten doen. 1/3 van de ondervraagde personen heeft toegegeven welens of regelmatig verschil van mening over deze kwestie te hebben. Praktisch in alle huishoudens was de vrouw uiteindelijk verantwoordelijk voor de gang van zaken in het huishouden.

Tot slot blijkt uit het onderzoek dat de SIRE-kampagne goed begrepen wordt, maar tegelijkertijd twijfelt men eraan of de campagne werkelijk effect zal hebben. Geëmancipeerd denken konden de advertentie duidelijk hoger waarderen dan de meer traditioneel denken, waaruit gekonkludeerd kan worden dat het nut van deze campagne voornamelijk heeft gelegen in een bevestiging van ideeën van mensen, die reeds op weg zijn naar een gelijkwaardiger verdeling van taken, of dit reeds gerealiseerd hebben.

Het onderzoeksrapport "M/V, wie doet wat?" is aanwezig in de Dreyenborch-bibliotheek te Wageningen.

Summary

This article describes the results of a survey held in the Netherlands, in June 1984. About four hundred people, living together with a partner (either married or not), were asked to answer questions about the amount of time spent on housekeeping and/or paid labour; their opinion of women's liberation and their attitude towards housekeeping.

The idea behind this research was to find out how these variables cohere. The interviewees were asked to supply information about their own as well as their partner's time-spending. This gave a possibility also to investigate the coherence between these variables.

Geraadpleegde literatuur

1. *Havinga, T.* Huisvrouwen en herverdelingen van huishoudelijk werk. VBE0, Den Haag, 1983.
2. *Houten, M. van en Spaander, G.* Beroep huisvrouw, Wageningen, de Uytbuyl, 1980.
3. *Jol, C.* Wie heeft er genoeg van het huishouden, in Sociaal en Cultureel Kwartalbericht CBS, 1980-2.
4. *Oakley, A.* The sociology of house-work, London, 1974.
5. Samen delen, samen zorgen. VHN/NGR, Den Haag, 1983.
6. Sociale atlas van de vrouw. Sociale en Culturele studie-3 SCP, Den Haag, Staatsuitgeverij, 1983.
7. Waar blijft de tijd. Sociale en Culturele studies-4 SCP, Den Haag, Staatsuitgeverij, 1983.

Korrespondentieadres

Ir. G. N. C. Suij, SWOKA, Kon. Emmakade 192/195, 2518 JP, Den Haag.



Gezinswetenschappelijke Dokumentatie

Zopas kwam het Jaarboek 1984 voor Gezinswetenschappelijke Dokumentatie van de pers. Dit is reeds het negende in de rij dat door prof. W. A. Dumon en zijn medewerkers i.s.m. de Dienst Publikaties van het Sociologisch Onderzoeksinstituut te Leuven gerealiseerd werd.

Het Jaarboek richt zich tot wie in zijn beroep of studies geconfronteerd wordt met de problematiek rond huwelijk, gezin en seksualiteit. Het bevat een 1000-tal artikelen uit een 100-tal tijdschriften uit binnen- en buitenland. Van elk artikel vindt u een referentie en een samenvatting in het Nederlands. Daarbij komen o.a. aan bod: het historisch onderzoek, verwantschapsrelaties, het gezin en arbeid, de gezinscyclus, gezinsrelaties, sekserollen, partnerkeuze, huwelijk en echtscheiding, voortplantingsgedrag en seksualiteit, bijzondere problemen als ziekte, geweld, verslaving, toegepaste gezinswetenschappen, sociale welzijnszorg en gezinsbeleid en gezinswetenschappelijke theorieën en methodologie.

Voor verdere inlichtingen en bestellingen kunt u terecht bij mevr. M. Wyns, Dienst Publikaties van het Sociologisch Onderzoeksinstituut, E. van Evenstraat 2C, 3000 Leuven, tel. 016/237145, toestel 237, elke voormiddag van 9.00 tot 13.00 uur. Abonnementenprijs: 1.295,-; Los nummer: 1.620,- (B.frs.).

Bezuïningen op voeding

Zoals ook in de Nota Voedingsbeleid staat is het voor de overheid van belang inzicht te krijgen in de relatie tussen inkomsten en voeding. De Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Konsumentenaangelegenheden (SWOKA) heeft in overleg met de beleidsinstanties een onderzoek opgezet met als centrale probleemstelling "de effecten van de conjuncturele ontwikkeling op het voedingsgedrag". Het gaat hierbij om de vraag of voeding in de knel komt als gevolg van de financiële situatie. De resultaten van een vooronderzoek worden in het rapport "bezuïningen op voeding" nader beschreven.

Het eerste deel bevat een overzicht van bestaand onderzoek op dit terrein. Het tweede deel geeft de resultaten van een onderzoek naar bezuinigingsstrategieën van 500 huishoudens, een representatieve steekproef voor alle Nederlandse huishoudens.

Door verder onderzoek hoopt SWOKA groepen van consumenten te kunnen identificeren, bij wie voeding als gevolg van de financiële situatie in de knel komt (of zou kunnen komen).

Bezuïningen op voeding, SWOKA-interimrapport no. 35, prijs f 20,- (exkl. verzendk.), te bestellen bij: SWOKA, Koningin Emmakade 192-195, 2518 JP Den Haag, tel. 070-469225.